Başlarken belirteyim, 50 yıldan uzun zamandır ateistim. Bu bağlamda inanç sistemi olarak Sünnilik olduğu kadar Alevilik de beni ilgilendirmiyor. Aleviliğin İslam içinde mi dışında mı olduğu da konum değildir.

Bu yazıda üzerinde durulacak olan Alevilikteki ayrışmadır; bilinen ama yeterince bilince çıkarılamayan gelişmedir.

Bu ayrışma bir bakıma Kürtler arasındaki ayrışmaya benzer. Değişik yazılarda belirtmiştim: Kürtler adında genel bir politik özne yoktur, hangi Kürtler diye sorulması gerekir. AKP'li Kürtler mi, PKK/PYD'li Kürtler mi, yoksa KDP'li Kürtler mi? Burada herkes Kürttür ama aralarında ciddi farklılıklar vardır, savaşa götürecek kadar önemli farklılıklardır bunlar…

Bunu dikkate almadan soyut "ulusal birlik" çağrısı yapmak sonuçsuz kalacak boş bir çabadır.

Aleviler arasındaki ayrışma da ileri boyuttadır ve sürekli olarak gelişmektedir. Bu bağlamda genel olarak Alevilik olarak tanımlanabilecek bir inanç sistemi yoktur, hangi Alevilik diye sorulması gerekir.

İslamdan önce de Alevilik vardı, Alevilik İslam dışıdır tespitini yapan Alevilikle; Aleviliği İslam içinde gören ve bu inanç sistemini artan oranda İslamlaştıran Alevilik arasında önemli farklılık vardır. Bunlar ayrı örgütlenmiştir ve bu ayrılık giderek artmaktadır.

İnançları farklı olanların ayrı örgütlenmesi doğaldır.

Bütün Alevileri kucaklamak, bütün Kürtleri kucaklamak iddiasında olduğu gibi anlamsız bir çabadır. Her farklı görüş ayrışmaya yol açmaz ama önemli farklı görüşlerin bir arada bulunması da mümkün olmaz.

“Alevilik Ali sevgisi ise, ben de Aleviyim” demişti Erdoğan ve doğru söylemişti.

Yıllar önce Almanya’da Ehlibeyt isimli bir Alevi dergisi yayınlanırdı, çıkaran da İsmail Elçioğlu idi. Yaklaşık iki yıl bu derginin dizgi ve mizampaj işlerini ücret karşılığında yaptım. Dergiyle ilgili yazıları almak ve son durumunu göstermek için Elçioğlu’nun Frankfurt yakınlarındaki evine çok kereler gittim. Bir keresinde, “metinlerimizin hepsini okudun ama hiç etkilenmedin” demişti. İnanç üzerine tartışmayı anlamsız bulduğum için bir şey söylememiştim. Nesinden etkilenecektim ki?

İnsana değer vermek bütün inançlarda vardır. Metinlere değil uygulamaya bakacaksınız. Kuran’a bakmakla yetinirseniz islamı bir türlü anlarsınız, islamın kanlı tarihine bakarsanız başka türlü anlarsınız.

Bir yandan Aleviliğin “barış inancı” olduğunu söylemek, başka bir yandan da Osmanlı Beyliği’nin yayılmasını sağlayanlar arasında Alevi-Bektaşi inançlı akıncıların önemli rolü bulunduğunu savunmak, birbirine uymaz. Osmanlı ordusunun vurucu gücü olan Yeniçerilere Bektaşi oldukları için sahip çıkmak, Yeniçeri Ocağı’nı 1826’da ortadan kaldıran ve Osmanlı’da reformların yolunu açan İkinci Mahmut’u lanetlemek ve ardından da “Alevilik barış inancıdır” demek birbirine hiç uymaz.

Aleviler Atatürk’ü severler ama İkinci Mahmut olmasaydı Atatürk de olmazdı, bunu düşünemezler. Alevilik içine fazlasıyla kapalı bir inanç sistemidir ve bu da onları her şeyi kendilerine göre değerlendirmeye götürmüştür. Bunun son örneğini Suriye’de görebiliriz.

Bu ülkede İslam Devleti ve değişik islamcı gruplar çok sayıda kişiyi öldürdüler. Aleviler öldürüldüğü zaman –haklı olarak-tepki göstermek, Sünniler öldürüldüğünde ise sesini çıkarmamak –hatta içinden memnun olmak- Aleviliğin barışçı ve insancıl özelliklerine doğrusu çok yakışmaktadır.

Suriye'deki savaşta kabaca 600.000 kişi öldü ve bunların büyük çoğunluğu Nusayri değildir. Suriye nüfusunun küçük bölümü Arap Alevisidir. Az oranda Hıristiyan vardır, kalanı Sünnidir. İslam Devleti ve değişik islamcı gruplar kendilerinden olmayan Sünnilere de düşmandır.

Esad rejiminin nesini savunuyorsunuz?

Hafız Esad ve oğlu Beşar Esad'ın başında olduğu rejim halk düşmanı ve katliamcıdır. Son elli yılda Ortadoğu ülkelerinde iki büyük katliam yaşandı: ilki Hafız Esad'ın kardeşi Rıfat Esad'ın genelkurmay başkanlığı zamanında, 1982'de Hama'da yapıldı. Ölü sayısı kesin olarak bilinmiyor ama 40.000 kişi olarak tahmin ediliyor. Bir kent top ateşiyle imha edildi. Ölenlerin tamamı sünniydi ve bu da Arap Alevilerini hiç ilgilendirmiyordu.

İkinci büyük katliamı ise Saddam yaptı, Enfal olarak bilinir, çok sayıda Kürt zehirli gaz kullanılarak katledildi.

Rejim önderlerinden birisi Alevi diğeri Sünni idi ama katliamcılıkta ortaktılar. Bu ortaklığı da ikisinin de başkanı bulunduğu Baas partileri sağlıyordu.

Suriye'deki savaşın ilk yıllarında Türkiye'deki bazı Alevi örgütleri Esad rejimini desteklediler. Konuya mezhepçilik perspektifinden bakarsanız normaldir. Halk düşmanı bir rejimi desteklerler çünkü onları ilgilendiren sadece Alevilerin katledilmesidir, Sünnilerin katledilmesiyle ilgilenmezler.

Bir süre sonra bundan vazgeçtiler ya da genellikle vazgeçtiler diyelim.

Suriye'deki savaşın ilk yıllarında Almanya'da Köln'de değişik konuları kapsayan geniş bir platform kurulmuştu ve katılanlardan birisi de Liva İskenderun adını kullanıyordu.

Bu ad, Hatay'ın Suriye'ye katılması gerektiğini savunanlar tarafından yıllardan beri kullanılır. Yaptıkları bir şey yoktur, herhangi bir başarıları da bulunmamaktadır ama kullanılır.

İkinci toplantıda bu kesim çekildi çünkü değişik Türkiyeli sosyalist örgütler Esad rejimini gerici olarak nitelendiren bir açıklamayı kabul etmişti. Ne demek Esad gericidir; bunlara göre demokrat ve hatta sosyalist idi!

Çekilmeleri iyi oldu; CHP'de hatta Vatan Partisi'nde "devrimcilik" yapmaları gerekir. Bu örgütler kendileri için daha uygundur.

Bizde herkes devrimcidir!

CHP devrimci, Atatürk devrimci, Esad devrimci…

Esad rejimi gibi halk düşmanı katliamcı bir rejimi destekleyenler için milliyetçi-mezhepçiden karşı devrimciye kadar belirleme yapılabilir. Bunların bir bölümünün MHP'lilerden farkı yoktur; ellerine fırsat geçmesin, aynısını yaparlar. Suriye tarihi bunun örnekleriyle doludur.

Esad rejiminin –bir deyimle- beli kırıldı, kendini zor toparlar. Hatay konusu bitti ve hatta tersi gerçekleşti: Suriye'nin bir kesimi Türkiye'ye katıldı; resmen olmasa bile fiilen böyle oldu.

Sünnilerde olduğu gibi Nusayrilerde de yalan çok…

Neymiş efendim; Esad ABD'ye karşı mücadele ediyormuş, anti emperyalist imiş!

Aynı mücadeleyi çok sayıda Kürdü katleden Saddam da yapmıştı. Dahası, ABD ile en güçlü mücadeleyi Hitler yürütmüştü; anti emperyalist miydiler?

ABD'ye karşı savaşmak anti emperyalist olmak için yetmez.

Suriye işgal edilmiş; doğrudur.

İyi de Suriye yıllarca Lübnan'ın üçte birini işgal etmemiş miydi?

Lübnan ve Hatay'ı kapsayan "Büyük Suriye" projesi normaldir; Türkiye'nin sınırlarını genişletmesini hedefleyen "Büyük Türkiye" projesi gericidir; böyle mi oluyor?

Sanki ABD emperyalist de Rusya Federasyonu başka bir özellik taşımaktadır?

Suriye'yi işgali altında tutan İran ordusu derseniz kesinlikle ilericidir!

İddialarınızla pratiğiniz birbirine uysun, yoksa kaçınılmaz olarak anlayışınızla dalga geçmekten başka yol kalmaz.

Aleviliğin ayrışmasında daha kararlı adımlar atılması gerektiğine inanıyorum. Sayıya aldanmayın; kendinize çok az benzeyenlerle bir arada olduğunuzda sayınız çoğalır ama işleviniz azalır.

En azından demokrat insanlar olmaya çalışın ve önemlisi, bunu pratiğinizle gösterin.

Tarih ve sosyoloji bilgisiyle güçlenmeye çalışmanızda yarar vardır.

Böylece İkinci Mahmut'u lanetleyip onun devamcısı Atatürk'ü sevmek gibi garip şeyler yapmazsınız.

Katliamcı ve halk düşmanı rejimleri Alevidir diye desteklemezsiniz.

Aleviler teorik olarak zayıflar ve bu durum farklı kesimleri arasındaki mücadelede de kendini gösteriyor.

Biraz din sosyolojisi öğrenmekte sayısız yarar bulunuyor. İnanç sistemleri ritüellerle birlikte bulunur. Bir inanç sistemini asimile etmek öncelikle ritüellerden başlar.

Mesela cenaze törenleri…

Törenin yapıldığı mekan, okunan dualar ve törenin geri kalan kısmı inanç sistemlerinde farklı özellikler taşır. Aleviliği Sünniliğe yakınlaştırmak isteyenler de işe ritüellerden başlamışlardır: cem evi değil cami, islamcı cenaze töreni, cami hocasının dua okuması vb.

Asimilasyona karşı direnişte ritüellere sahip çıkmak önemlidir.

Şunu da unutmamak gerekir: Aleviliğin ayrışan farklı kesimleri mutlaka şu veya bu oranda farklı ritüellere sahip olacaktır. İnanç sistemlerinde farklılığın ritüelde somutlaşması önemlidir.

Kim hangi ritüele hangi oranda sahip çıkar; kendileri bilir.